

Андрющенко І.Є.
Національний університет «Запорізька політехніка»
д.е.н. професор кафедра ФБСС
<https://orcid.org/0000-0001-7421-2231>,
+380504528630, irinaahtc@gmail.com
Кожевник О.О.
магістр
Національний університет «Запорізька політехніка»

РИНКОВІ ПОЗИЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ВИРОБНИКІВ ФЕРОСПЛАВІВ

Металургія є стратегічною галуззю промисловості України. Тема дослідження ринку металів завжди була одною із важливіших та актуальних при вивченні основних показників розвитку економічних процесів.

Досліджуючи діяльність таких промислових гігантів феросплавної галузі, як Запорізький та Нікопольський заводи феросплавів слід відмітити наявність однакових проблем.

Суттєвою проблемою феросплавних заводів України, як і вітчизняної металургії в цілому, є орієнтація переважно на зовнішні ринки (біля 80% продукції реалізується на експорт), що робить її чутливою до кон'юктури світових ринків чорних металів [1].

Сучасні тенденції розвитку феросплавного виробництва значною мірою обумовлені кон'юктурою ринку сталі як основного споживача феросплавної продукції. Визначаючи перспективи ринку сталі, зазначимо, що існує висока ймовірність того, що до 2020 р. попит на сталь на світовому ринку загалом, і відповідно, на всі компоненти її виробництва зокрема зростатиме вельми повільно [2].

У продуктовому аспекті виняток можуть становити обсяги виробництва певних сортів високоякісної сталі, що використовуються, наприклад, у різних сферах військово-промислового комплексу або у високотехнологічному машинобудуванні цивільного характеру. Це дає підстави очікувати загострення конкурентної боротьби на світовому ринку сталі, відповідно, продукції гірничо-металургійного комплексу загалом. При цьому українські

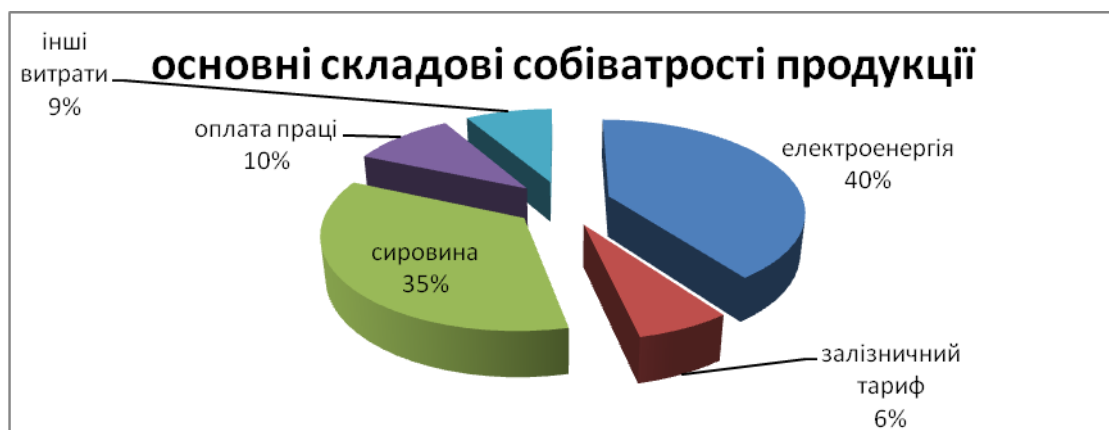
підприємства мають вагомі переваги цінового, а інколи й логістичного характеру перед конкурентами не з Європейського Союзу, тобто китайськими, бразильськими, російськими, турецькими та деякими іншими конкурентами.

Відмінні особливості ринку феросплавів України, що визначають її уразливість в умовах кризи:

- експортна орієнтованість;
- висока ціна енергоносіїв і перспектива подальшого підвищення;
- суттєве запізнення програм модернізації виробництва;
- завищення цін на продукцію;
- зростання імпорту іноземної продукції.

На відміну від світового ринку українському феросплавному ринку характерна олігополія, оскільки на ньому домінують два основних виробника. Об'єднує наших виробників значна собівартість продукції, що перебуває під впливом наступних чинників:

- вартість сировини;
- вартість затраченої на виробництво електроенергії;
- вартість послуг залізничного транспорту.

Стратегічним завданням підприємств – виробників сталі та феросплавів є підвищення забезпеченості власними та довгостроковими пасивами.

Незадовільні фінансові результати феросплавних підприємств обумовлені чинниками зовнішнього середовища, зокрема кон'юктурними та ціновими, та

внутрішніми причинами (зміна обсягу виробництва), що привело до зростання витрат ПАТ «НЗФ» на 61% за останні 5 років та ПАТ «ЗЗФ» у 2,6 рази [3].

Це ускладняється в умовах збитковості діяльності металургійних підприємств (табл. 1) [4].

Таблиця 1

Динаміка фінансових результатів підприємств

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Реалізована продукція (за інституціональним підходом), млн. грн.									
Металургійне	217,3	273,1	227,9	200,9	242,1	279,8	300,3	354,6	350,5
Виробництво чавуну, сталі та феросплавів	181,2	225,4	181,6	163,0	202,0	231,7	251,8	297,0	289,7
Частка, %	83	83%	80	81	83	83	84	84	83
Основні виробники феросплавної продукції України,	12,38	8,26	7,887	6,078	11,858	15,516	16,618	-	-
зокрема, ПАТ «НЗФ»	9,379	6,693	6,115	3,827	7,944	10,458	11,211	18,9	19,8
ПАТ «ЗЗФ»	3,002	1,568	1,772	2,251	3,914	5,058	5,408	7,5	8,5
Частка основних виробників	7%	4%	4%	4%	6%	7%	7%	—	—
Фінансовий результат, млн. грн.									
Металургійне	-4 779	-2 915	-16 165	-12 656	-36 995	-44 131	-8 636	-8504	-8430
Виробництво чавуну, сталі та феросплавів	-4 178	-3 937	-16 388	-11 890	-33 302	-42 110	-6 425	-9 306	-9 806
Основні виробники феросплавної продукції України,	-1 386	-3 570	-1 633	-560	396	-170	-552	—	—
ПАТ «НЗФ»	-1 492	-2 811	-1 488	-433	326	-8	-727	2 666	3700
ПАТ «ЗЗФ»	105	-759	-145	-127	70	-162	175	1 648	2600
Частка основних виробників	29	122	10	4	—	0	6	-	-

Чистий дохід підприємств металургійної галузі й виробників чавуну, сталі та феросплавів має тенденцію до збільшення: останніми роками середньорічний відносний приріст становить 5%, при цьому виробники чавуну, сталі та прокату забезпечують більше 80% реалізації галузі.

Однак таке зростання доходів не забезпечує покриття зростаючих витрат, що приводить до збитковості діяльності металургійних підприємств України.

В таких складних умовах у кризові для металургійного виробництва феросплавні підприємства України функціонували прибутково або з мінімальними збитками, що обумовлене орієнтацією на зарубіжні європейські та американський ринки, що зазнали найменших негативних перетворень в наслідок зміни геополітичного вектору країни.

Феросплавне виробництво є важливою складовою як металургійного комплексу, так і всієї економіки України, що забезпечує вагомую частку податкових та валютних надходжень держави. Для вирішення основних проблем вітчизняних виробників феросплавів необхідним є розробка державних програм, що мають передбачати розвиток інноваційної інфраструктури та науково-технічне забезпечення виробництва, економічно обгрунтовані ціни на енергоносії, комерціалізацію наукових розробок, налагодження ефективного співробітництва між державою, бізнесом та наукою, більш масштабне залучення приватних інвестицій.

Список використаних джерел

1. Коваленко О.В. Проблеми та перспективи розвитку феросплавного виробництва як важливої складової металургії України. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Вип. 4. С. 424–426.
2. Кулицький С.П. Проблеми розвитку українського гірничо-металургійного комплексу на сучасному етапі. Україна: події, факти, коментарі. 2015. № 15. С. 41–62.
3. Діяльність суб'єктів господарювання : статистичний збірник / Державна служба статистики України. (2016). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. URL: <https://smida.gov.ua>